

Сучасний стан, проблеми та шляхи вдосконалення антикорупційного законодавства України.....184

СЕКЦІЯ 5 ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ В СКЛАДНИХ СИСТЕМАХ

Бобришев Є.С.

Аналіз сучасних технологій розробки мобільних додатків.....188

Богдан И.В

Классификация ошибок на основных UML-ДИАГРАММАХ.....189

Дашко Ю. С.

Методика розробки завдань для комп'ютерного тестування.....191

Летута О. В., Акименко А.М.

Технології захисту інформації.....193

Москаленко А.О., Варич В.В.

Охоронна сигналізація на базі контролеру програмно-апаратного комплексу «РОЗУМНИЙ ДІМ».....195

Москаленко А.О., Варич В.В.

Комплекс інтерактивних тривимірних моделей фізичних явищ.....197

Нехай В.В.

Формування політики інформаційної безпеки підприємства.....199

Ревенок М. , Сторчак В.А. Деякі аспекти розвитку іт-галузі в Чернігівській області.....201

Сагайдачна О.В.

Аналіз типів і видів візуальних продуктів, що відносять до електронного посібника...203

ДОГОВІР КОНТРАКТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ:

ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Толкач С.М.

Ст. викладач Чернігівського національного технологічного університету

ННІ права та соціальних технологій

В сучасних умовах реалізація сільськогосподарської продукції її виробниками здійснюється переважно на підставі договорів, що укладаються на аукціонах, аграрних біржах, через

посередництво аграрних структур, а також на підставі прямих договорів, що укладаються безпосередньо між виробниками сільськогосподарської продукції і заготівельниками.

Незважаючи на розвиток ринкових відносин у торгівельній сфері на сучасному етапі, ще мають і будуть мати місце державні закупівлі сільськогосподарської продукції, здійснення яких забезпечується шляхом державного впливу на вибір видів договорів, умов і порядку їх укладення та виконання.

З переходом України до ринкової економіки зменшився адміністративний вплив держави на відносини, у тому числі договірні. В умовах ринку виробництво продукції здійснюється не заради виконання планів, а для можливої реалізації цієї продукції та отримання прибутків сільськогосподарськими виробниками. Сьогодні договірні відносини контрактації сільськогосподарської продукції регулюються нормами Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України. Для цивільного законодавства нормативне визначення поняття договору контрактації сільськогосподарської продукції, закріплене в ст. 713 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р., є відносно новим. У Цивільному кодексі Української РСР від 18 липня 1963 р. поняття цього договору не наводилось. Цивільний кодекс Української РСР розглядав договір контрактації сільськогосподарської продукції лише як правову форму державної закупівлі сільськогосподарської продукції у колгоспів та радгоспів. На відміну від нині діючого Цивільного кодексу України він визначав зміст цього договору.

Відповідно до загальних засад цивільного законодавства закупівля сільськогосподарської продукції може здійснюватися на основі договорів купівлі-продажу, поставки, комісії, міни, контрактації.

Договір контрактації сільськогосподарської продукції виділяється своїм спеціальним призначенням, сферою, предметом, змістом, а також характером укладення і виконання.

Значний внесок у дослідження питань правового регулювання договірних відносин контрактації сільськогосподарської продукції зробили такі вчені, як О.С. Близнюк В.Є. Єрмоленко, В.М. Корнієнко, В.В. Луць, Л.В. Лушпаєва, З.І. Носова, Я.О. Самсонова, В.І. Семчик, А.М. Статівка, О.М. Шуміло, В.М. Яковлев та інші.

За договором контрактації виробник сільськогосподарської продукції зобов'язується передати заготівельному (закупівельному) або переробному підприємству чи організації (контрактанту) вироблену ним продукцію у строки, кількості, асортименті, що передбачені договором, а контрактант зобов'язується сприяти виробникові у виробництві зазначеної продукції, прийняти і оплатити її.

Указ Президента України «Про заходи щодо реформування аграрних відносин» від 20.10.1995 р. містить широкий перелік форм реалізації сільськогосподарської продукції: виробники сільськогосподарської продукції самостійно розпоряджаються своєю продукцією, реалізуючи її за контрактами (включаючи державні) та іншими договорами через біржі, торговельні та контракткові дома, заготівельні та посередницькі організації. Договірні методи заготівель сільськогосподарської продукції забезпечують свободу волевиявлення товаровиробників у виборі виду договорів на реалізацію виробленої продукції.

У Цивільному кодексі України питанню контрактації сільськогосподарської продукції присвячена лише одна стаття (ст. 713), у якій дано визначення договору і зазначено, що до договору

контрактації застосовуються загальні положення про купівлю-продаж і положення про договір поставки, якщо інше не визначено договором чи законом. У

183

цій же статті ЦК застережено, що законом можуть бути передбачені особливості регулювання укладення і виконання договорів контрактації сільськогосподарської продукції.

Особливості державних закупівель сільськогосподарської продукції шляхом укладення договору контрактації визначені в статтях 273-274 ГК. У даних статтях дається загальна характеристика державних закупівель сільськогосподарської продукції за договорами контрактації і міститься вказівка на особливості цього виду договорів. Головна особливість полягає в тому, що за договорами контрактації здійснюються державні закупівлі сільськогосподарської продукції на підставі державного замовлення на її поставку.

Потрібно звернути увагу на те, що норми ЦК можуть трактуватися набагато ширше, ніж норми ГК. Згідно із статтею 713 ЦК контрактантами сільськогосподарської продукції можуть бути не лише державні організації, а й юридичні особи права приватної власності. Оскільки в названій статті немає обмежень щодо кола осіб, які можуть здійснювати закупки за договорами контрактації, то ними можуть бути й заготівельники приватної форми власності. Так на підставі цивільно-правового договору контрактації приватизоване сільськогосподарське підприємство (приватний цукрозавод) як недержавна юридична особа може закуповувати у фермерських господарств, с/г виробничих кооперативів та інших сільськогосподарських підприємствах приватного типу, вирощену ними сільськогосподарську продукцію.

Наведене свідчить, що стаття 272 ГК має більш вузьке застосування порівняно з нормами статті 713 ЦК. Зазначена стаття ГК стосується лише державних закупівель сільськогосподарської продукції.

Об'єктом договору контрактації є сільськогосподарська продукція, що підлягає передачі її виробником заготівнику. Потрібно сказати, що наявність у вигляді об'єкта договірних відносин саме вирощеної (виготовленої) одним з їх учасників – виробником сільськогосподарської продукції, є однією з специфічних рис правового регулювання договору контрактації.

Вимоги до змісту договору контрактації сільськогосподарської продукції, належить вважати істотними умовами договору. Їх дотримання є обов'язковим при укладенні договору. Згідно з частиною 2 статті 180 ГК господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачених законом порядку та формі досягнуто згоди щодо всіх його істотних умов.

Договір контрактації повинен враховувати такі істотні умови:

- частина 4 статті 180 ГК встановлює, що умови про предмет договору повинні визначати найменування (номенклатуру, асортимент) та кількість продукції, а також вимоги до її якості. Вимоги щодо виду, якості продукції, передбаченої договором, повинні визначатися відповідно до статті 15 ГК з посиланням на державні стандарти та їх номери або технічні умови і гранично допустимий вміст у продукції шкідливих речовин;
- важливою є вимога щодо визначення у договорі кількості продукції, яку контрактант приймає безпосередньо у виробника. Це пов'язано з тим, що сільськогосподарська продукція переважно є швидкопсувною, а у товаровиробника не завжди є умови для її зберігання. Це можна віднести до однієї з умов сприяння контрактантом належному виконанню договорів товаровиробниками;

- ціна на продукцію є однією з істотних умов будь-якого господарського договору. Суб'єкти господарювання можуть використовувати у господарських відносинах вільні ціни, державні фіксовані ціни, а також регульовані ціни — граничні рівні цін або граничні відхилення від державних фіксованих цін, а також граничні рівні торговельних надбавок, постачальницьких винагород, а в окремих випадках - граничні нормативи рентабельності чи обов'язкове декларування зміни цін;

- обов'язки контрактанта щодо сприяння (допомоги) в організації виробництва сільськогосподарської продукції та її транспортуванні на приймальні пункти і підприємства є однією з обов'язкових умов договору;

- обов'язковою умовою договору контрактації, як й інших господарських договорів, є визначення в договорі майнової відповідальності сторін у разі невиконання ними договірних зобов'язань. У ньому можуть бути передбачені господарські санкції, спрямовані на захист

184

прав держави і сторін договору, в тому числі відшкодування учасникам правовідносин збитків, завданих внаслідок правопорушення;

У договорах контрактації можуть закладатись і деякі інші умови, передбачені Типовим договором контрактації сільськогосподарської продукції, затвердженим у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України

Договір контрактації являється формою взаємного зобов'язання і виконується через вироблення (вирощення) виробником визначеної договором сільськогосподарської продукції та передачу її у власність заготівельника (контрактанта) або визначеному ним одержувачу, а також прийняття та оплату такої продукції заготівельником за встановленими цінами відповідно до умов договору (ст. 713 ЦК України).

Тобто, сторонами виконання договору контрактації будуть виробник сільськогосподарської продукції та її заготівельник.

Таким чином беручи до уваги вище зазначене, можна зробити висновок, що договір контрактації сільськогосподарської продукції варто розглядати як відносно самостійний у системі цивільно-правових договорів, спрямованих на передачу майна у власність. Потрібно констатувати, що сьогодні договір контрактації сільськогосподарської продукції не втрачає свого змістовного значення та потреби в застосуванні. Збереження договору контрактації як окремого виду купівлі-продажу сьогодні можна обумовити необхідністю встановлення норм, які б вирівняли становище його контрагентів, оскільки на відміну від заготівельника - покупця с/г продукції, організації чи індивідуального підприємця, що займаються професійною діяльністю із закупівлі сільськогосподарської продукції з метою її подальшої переробки й реалізації і які мають можливість нав'язати свою волю виробнику сільськогосподарської продукції, останній, на думку фахівців, є слабкою стороною, оскільки виконання ним зобов'язань за договором багато в чому залежить від природних (стихійних) факторів, що впливають на сам процес виробництва сільськогосподарської продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 21-22. — Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356
4. Указ Президента України «Про заходи щодо реформування аграрних відносин» від 20.10.1995 р. (Урядовий кур'єр. – 1995. – № 11. – 21.01.95).
5. Близнюк О. Договір контрактації сільськогосподарської продукції: історія та сучасність в застосуванні / О. Близнюк // Юридичний журнал. - 2006. - № 5. - С. 98-107.
6. Єрмоленко В.Є. Сільськогосподарська продукція як аграрно-правова категорія / В.Є. Єрмоленко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 6. – С. 58–61.
7. Аграрне право України: Підручник // Багай Н.О., Бондар Л.О., Гуревський В.К., Луначенко О.В. та ін. / За ред. О.О.Погрібного. – К.: Істина, 2007. – 448 с.